

Mivel foglalkozzék a zsinat?

Az alább megfogalmazottakkal nem a Kánon I. főrészt 171.§ a–n. pontjai „mellé” fogok beszélni, hanem ezeket célozom meg: szervezési, ügyrendi és tartalmi kérdésekre nézve teszek javaslatokat. Ezekről gondolkozniuk kell nem csak a (leendő) zsinat tagjainak, hanem egyházunk minden tagjának, hiszen a zsinat az egész Romániai Református Egyház kánonalkotó és intéző testülete, a zsinati ügy mindannyiunk ügye.

A közös és elvszerű gondolkozásnak és javaslattételnek két indoklása is van: 1. Az elmúlt zsinatok vagy egyáltalán nem foglalkoztak a hatás- és feladatkörükbe tartozó kérdésekkel (ez a kritikai észrevétel magamra nézve is áll, hiszen az 1990–94 közötti ciklusban tag voltam), vagy ha igen, ezt felületesen végezték. Lásd például a Kánon és az Agendáskönyv felületesszövegét. 2. Feltehetően és remélhetően a most alakuló zsinatnak több olyan tagja lesz, akik eddig nem voltak zsinati atyák, akik így teológiailag, mentálisan és erkölcsileg – ezek a fő kritériumok – hiába felelnek meg, ha tapasztalatlanságuk miatt nem tudnak szakszerűen részt venni a munkálatokban.

Szervezési, ügyrendi és főleg tartalmi vonatkozásban egypár témát említek, amelyeket a velem együtt gondolkozók kiegészíthetnek.

Szervezés

1. Református Egyházunk zsinatának már az első ülésén *létre kell hoznia* (újra ki kell építenie?) *kapcsolatát a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatával*. Tekintettel arra, hogy a Kánon erre nézve sehol sem rendelkezik (már a preambulumban meg kellett volna említeni, az I. főrészt 148–171. §-okban pedig részletezni kellett volna), erről már a zsinat első ülésén tárgyalni kell. Az ülésen azt is meg kell határozni, hogy mi kerül a Kánon szövegébe, mi a zsinati belső, működési szabályzatba és minek kell helyet kapnia csupán határozatként a jegyzőkönyvben.

Zsinatunknak mindenekelőtt már az első ülésen a maga kebeléből meg kell választania küldötteit, akik egyházunkat képviselik az MRETZS ülésein.

A kapcsolat kétirányú. a) A Romániai Református Egyház Zsinata határozati javaslat formájában a Tanácskozó Zsinat elé terjeszti a Magyar Református Egyház (egy-egy szám!) egyetemességét érintő lelki, szellemi, szervezeti, anyagi kérdéseket. Tisztázni kell, hogy a küldöttek az egyes kérdésekben az RREZS álláspontját, vagy a sajátjukat képviselik. Az első látszik ésszerűnek és becsületesnek, hiszen ők nem önmagukat képviselik, hanem az egyház küldötteiként vannak jelen. Azonban más tagegyházak javaslatainál s minden olyanál, amelyre nézve a mi zsinatunk (még) nem foglalt állást, kifejthetik személyes, esetleg a zsinattól eltérő nézetüket is. Erről azonban később kötelesek az RREZS előtt beszámolni. b) Zsinatunk az MRETZS-től átküldött javaslatokat megtárgyalja, azokat önmagára

nézve változatlanul vagy módosítva elfogadja, illetve érvénytelennek minősíti. Erről értesítést küld az MRETZS-nek.

2. A Kánon 171.§ k. pontja értelmében *szakbizottságokat kell szervezni*, amelyeknek tagjai közé a zsinati tagokon kívül más egyháztagokat is megválaszthat. Célszerű adott helyzetben külföldi magyar református szaktanácsadókat is bevonnani. A szakbizottságok felelősei (nem elnökök, mert ezekkel manapság mólót lehet építeni a tudatlanság „fekete” tengerében) zsinati tagok, akik megbízásukat a zsinattól kapják, a kiosztott munkát kötelesek elvállalni és határidőre elvégezni. Ajánlatos 3–7 tagú bizottság létrehozása. A zsinat meghatározza a bizottságok számát, vigyázva arra, hogy ez ne legyen túlméretezve (legtöbb 8 bizottság?). A bizottságoknak arra kell törekedniük, hogy minél több egyháztagtól kérjenek véleményezést, hogy a zsinat valóban egyházunk egyetemességét képviselje.

Ügyrend

1. A zsinati szakbizottságok kész, azaz megfogalmazott javaslati szöveget terjesztenek a Zsinati Állandó Tanács elé, amely azt kötelezően és változatlanul elküldi a zsinat tagjainak. A szöveg természetétől, terjedelmétől vagy esetleg teljesen új tartalmától függően, időt kell adni az atyáknak az alapos áttanulmányozásra. A zsinaton a tagok megtárgyalva a szakbizottságok szövegét, azt változatlanul elfogadják, módosítják vagy elvetik. Amennyiben a jelenlevő tagok egyszerű többsége szakértők véleményezését, könyvészeti megalapozást javasol, az erre szükséges időt kijelöli és a következő ülésen ismét felveszi tárgysorozati pontjai közé. *A zsinat nem fogadhat el olyan szöveget, amelyet előzőleg nem ismert és nem tanulmányozott.*

2. A zsinat az első ülésén megbízza a jogi bizottságot, hogy *készítse el a belső, azaz a működési szabályzatot*, amelyet már a második ülésen megtárgyal és elfogad. Sok ügyrendi félreértést lehet ezzel elkerülni.

3. Minden kiosztott feladat teljesítésére *határidőt* kell kijelölni és a zsinat tagjai közül egy *ügyintéző személyt* kell megbízni, aki ezért a belső szabályzat előírásának értelmében felelős.

4. Egyházunk tagjai, beleértve a (leendő) zsinati atyákat, nem ismerik az elmúlt évtizedek zsinati döntéseit. Vannak olyan határozatok, amelyek jogérvényesek, csak alkalmazni kell azokat, vannak olyanok, amelyeknek pontos megfogalmazását nem ismerjük s vannak olyanok is, amelyek érvényüket veszítették, anélkül, hogy újabb határozat született volna. Például: Hogyan szól annak a határozatnak a szövege, amellyel a zsinat egykor megtiltotta a búcsúztatót? Hozott-e a zsinat határozatot a palástviselésről, részletesebb kidolgozásban, mint ahogyan a Kánonban olvasható? Mikor szabad a lelkipásztornak más nyelven is prédikálnia? Ezért a zsinatnak meg kell bíznia egy személyt (lehet nem zsinati tag is), hogy *készítse el a múlt század jegyzőkönyveinek tárgymutatóját*. Ha olyan határozatot talál, amely (újabb) döntést igényel, azt a zsinat megtárgyalja.

Tartalmi (teológiai) kérdések

1. Egy előbbi ülésén a zsinat istentiszteleti használatra a Szentírásnak csak az 1908-as revideált Károli-szövegét fogadta el. Alapos szakértői érveléssel javaslatot kell a zsinat elé terjeszteni, hogy térjen vissza erre a határozatára és *engedélyezze a RevKá mellett az 1975-ös fordítás 1990-ben revideált szövegét is*. Ehhez a következőket kell figyelembe venni: (1) Különösen az Ószövetségben figyelhető meg, hogy a különböző korokban megfogalmazott szövegek a szókincs, a stílus stb. szempontjából nem egységesek, de az ma senkinek sem jut eszébe, hogy egyik vagy másik szöveg kanonikus érvényét kérdésessé tegye. Egyszerűen azért, mert Isten mindig az adott kor bizonyágtevőinek a nyelvén szólt gyermekeihez. A Bibliát a mai magyar nyelven kell megszólaltatni. (2) Lehet, hogy van, aki a patinás nyelvet szereti, ezért a RevKá-t meg lehet tartani, de mások anakronisztikusnak tartják. Az istentiszteleti nyelv nem attól ünnepélyes, hogy ósdi. (3) A RevKá-t valószínűleg nem fogják kiadni s a hívek kezébe ezentúl csak az új fordítás kerül, végül már csak a lelkipásztor fogja használni, s ezzel elidegenedik a gyülekezet bibliaolvasó tagjaitól. (4) Egykor a bibliafordítások alakították magyar nyelvünket, ma az istentiszteleti nyelv nem kulloghat az állandóan alakuló irodalmi nyelv után. Arról nem is beszélve, hogy a RevKá minden kinyitott oldalán – eltekintve a régmúlt igei formáktól – 5–6 helyesírási hiba van. Ezt adjuk gyermekeink kezébe, akiknek a Biblián keresztül, sokszor tőlünk is kell magyarul tanulniuk?

2. A *Heidelbergi Káté* szövegére nézően a zsinatnak két feladata van. (1) Meg kell állapítania a káté fordításának *szövegét*. Teológusok és nyelvészek szakmunkája ez, amit zsinati elfogadás után ki kell nyomtatni megfelelő példányszámban. A magyar szövegben olyan változtatások vannak, amelyekről a zsinat soha sem határozott. (2) A káténak van egypár olyan megfogalmazása, amely félreértésre adhat okot, vagy amely ma *értelmezésre* szorul. Semmiképpen nem lehet szó a szöveg megváltoztatásáról, de arról igen, hogy a megfelelő kérdés-feleletekhez a zsinat magyarázó jegyzetet fűzzön. Ma is igaz, mert bibliai az 57. felelet (Ilkem vitetik ez élet után Krisztushoz, majd testem feltámadása után a kettő egymással egyesül), de a kiélezett vita – feltámadás/lélek halhatatlansága – eredményét valahol, magyarázatban tisztázni kell. Továbbá: Maradjon-e ki a „kárhuzatos bálványimádás” a 80. felelet végéről? Ha igen, akkor erről a zsinatnak kell rendelkeznie.

3. A zsinatnak *értelmeznie kell a II. Helvét Hitvallás szövegét*. Természetesen, itt sem szabad magán a szövegen változtatni, de egyes meghatározások vagy tisztázásra szorulnak, vagy a kor bélyegét hordják magukon. Például: A bibliai antropológia tükrében, hogy igaz a következő mondat: „... az ember egy személyben két, mégpedig egymástól különböző lényegből áll, tudniillik halhatatlan lélekből, mely a testtől való elválás után nem alszik és nemvész el, és halandó testből...”? (VII. 4). Illetve: „Tanítjuk, hogy az egyházban a keresztséget nem szabad asszonyoknak vagy bábáknak kiszolgáltatni, mert Pál apostol eltiltotta az asszonyokat az egyházi szolgálatoktól, márpedig a keresztség az egyházi szolgálá-

tokhoz tartozik.” Milyen határozatot hozott zsinatunk, vagy más protestáns egyházak zsinata erről, ami a XX. 6-ban olvasható?

4. Mint az előző két feladat, úgy az *Úr imádsága és az Apostoli Hitvallás szövegének a megállapítása* is a ius reformandihoz (Kánon I. főrész 171a.) tartozik. Bár az apostolikum új szövegének az elfogadása természetes, hiszen mind egyik magyar nyelvű egyháznál már ez a bevett szöveg, a teológiai érvelés itt sem hiányozhat. Ugyanígy és ugyanekkor az Úr imádságának szövegét is elfogadták; nálunk csak az a zavaró, hogy az istentiszteletre eddig egyedül elfogadott revideált Károliban egyféle, a liturgiában másféle Miatyánk van. Már eddig is megfigyelhettük, hogy a szószéken „kevert Miatyánkok” hangzanak el.

5. Az istentiszteleti rendtartás tekintetében fenntartom azt, amit Az Út 2001. első számában közölt cikkem zárómondataiban javasoltam.

6. Egyházunk tagjainak nincs tudomásuk arról, hogy a két egyházkerület külön-külön énekeskönyvén kívül milyen más szerint énekelhetünk az istentiszteleten. *A Magyar Református Énekeskönyv végleges elfogadása sürgős zsinati feladat – jelenlegi, vagy módosított formában.* Az itt-ott megvásárolt új énekeskönyvet kiadta az MRETZS megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin Kiadója Budapesten, 1996-ban (második kiadás). A zsinatnak határoznia kell, hogy szükség van ezen túl erdélyi szakmai bírálatra, vagy sem. Ha igen, a zsinati énekügyi bizottság elé kell utalni, hogy az egységes énekeskönyv minél hamarabb istentiszteleti használatba kerüljön. Annak is utána kell járni, hogy ezt az énekeskönyvet hogyan fogadták a magyarországi szakemberek és ott mi a jogi helyzete. Sajnos, úgy néz ki, hogy jelenleg a Magyar Református Egyházban több énekeskönyv van használatban, mint eddig volt.

7. Az elmúlt fél évszázadban a zsinat nem foglalkozott olyan kérdésekkel, amelyek mint kihívások az egyházon kívüli térségből érkeztek hozzánk. A tudomány nagykorúsodásával, a politikai rendszerváltozásokkal olyan jelzések érkeztek és érkeznek hozzánk, amelyekben mind az egyház egyeteme, mind a lelkipásztorok, mind a hívek számára a zsinatnak kellene teológiai eligazítást adnia. Főleg a *bioetika* és a *közélet* területéről kapjuk ezeket a kérdéseket. Alig van európai egyház, amelynek zsinata ne foglalkozott volna a génebézészet, az euthanasia, a klónozás, a születésszabályozás heveny, immár idült kérdéseivel. Pedig ezekre van a Szentírásból megértett teológiai válasz. Közben mindenki, aki egyáltalán Isten oldaláról nézte a tudományt, a begubózott fundamentalistáktól kezdve a szélsőséges szabadelvűekig, adott valamilyen választ. A zsinat ezekben a kérdésekben nem hozhat törvényt, de irányt szabhat a gondolkozásnak, véleményt formálhat, s ezt várják is tőlünk a református hívek. Ebben az irányadásban segíthet a keresztyén módon gondolkozó nem lelkészi értelmiségi szakember, s természetesen nem hagyható ki a teológusként gondolkozó lelkipásztor sem. A közélet területéről három mezőt kell megemlítenem: a politikait, a gazdaságit és a művelődésit. A diktatúra évtizedeiben ezeket lenyeltük, úgy, ahogyan a hatalom beadta nekünk; most pedig mindenki úgy gondolkozik és úgy jár el, ahogyan saját elvei, vagy még inkább elvtelensége diktálják. Arra a kérdésre például, hogy az

egyház és lelkészei politizáljanak-e vagy sem, a római katolikus egyház megadta a választ, mi pedig vagy félrevonulunk szemérmesen és lustán, vagy nemzeti sérelmeinket felvisszük a szószékekre, átkozódunk vagy siránkozunk s prédikációink mindennek nevezhetők, csak igehirdetésnek nem. Nem helytelenítjük, ha a lekipásztor az egyházközségi kiadások fedezésére kft-eket hoz létre, de más gazdasági, kereskedelmi egységekben való részvétele már kifogásolható. A zsinat a kettő között elvi határt húzhat, s mindnyájan érezzük, hogy erre szükség van. Ugyanilyen elvi határozatra van szükség a művelődés területén: a lekipásztor részvétele kultúrsoportokban, vagy mint a múlt században, a két világháború közötti helyzetben az egyházi bál vitája, mind a zsinat asztalára tartozik.

A címben feltett kérdésre egy ember nem adhatja meg a teljes választ, ezért minden református egyháztag terjeszthet elő témajavaslatot, természetesen annak ismeretében, hogy a Kánon (I. főrész 171.§) mit utal a zsinat hatáskörébe.

... Istenhez kiáltok: „Világosítsa fel a közbátorság s kiseded honfi utóink kedviért a magyarnak azon részét, mely törvényeket hoz, s bírja arra, hogy a most említett két felekezet közti igazok kiszolgáltatásának basisa se véletlen, se irgalom, se indulatosság többé ne legyen, hanem egyedül igazság.”

Széchenyi István: *Stádium* 1833.